

Zayıflama Çayı Kullanımına Bağlı Gelişen Akut Hepatit: Bir Olgu Sunumu

Hasan Karsen*, Celal Çalışır*, Fazilet Duygu**, Leman Karağaç*, Öznur Tavşan*

Özet

Akut hepatit, karaciğerin inflamasyonu ve karaciğer hücre nekrozu ile seyreden bir tablodur. Virüsler, ilaçlar, alkol, metabolik hastalıklar, toksinler, enfeksiyöz hastalıklar, iskemi, otoimmünite gibi değişik nedenler akut hepatite yol açabilir. Son yıllarda birçok hastalığa iyi geldiği düşünülerek veya zayıflama amacıyla, bitkisel karışımların ve zayıflama çaylarının kullanımı artmıştır. Birçok aktif biyolojik bileşik içeren bu ürünlerin yan etkileri konusunda ise literatürde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu yazıda, kilo vermek amacıyla bitkisel zayıflama çayı kullanımı sonucu akut hepatit gelişen nadir bir olgu sunuldu.

Anahtar kelimeler: Akut hepatit, toksik hepatit, zayıflama çayı

Akut hepatit; viruslar, ilaçlar, alkol, metabolik hastalıklar, toksinler gibi değişik nedenlerle oluşan karaciğer hücre nekrozu ve karaciğerin inflamasyonu ile seyreden klinik bir tablodur. Ülkemizde sık görülen bruselloz, salmonelloz, tüberküloz, kist hidatik gibi birçok enfeksiyöz hastalıklar da nonviral akut hepatit etkenleridir. Hemodinaminin bozulduğu durumlarda ortaya çıkabilen iskemik hepatit ve otoimmün hepatit de akut hepatit nedenleri arasındadır(1). Son zamanlarda birçok bitkisel ürün çeşitli hastalıklara iyi geldiği düşüncesiyle yaygın olarak kullanılmaktadır. Birçok aktif biyolojik bileşik içeren bu ürünlerin yan etkileri konusunda ise literatürde bilgi eksikliği vardır. Bu yazıda, kilo vermek amacıyla bitkisel zayıflama çayı kullanımı sonucu akut hepatit gelişen nadir bir olgu sunuldu. Amacımız nadir görülen bu klinik tabloya klinisyenlerin dikkatini çekmektir.

Olgu Sunumu

36 yaşında, kadın hasta ishal, halsizlik, bulantı-kusma, vücutta yaygın ağrı yakınmaları ile kliniğimize başvurdu. Hasta, iki hafta önce 2 saat süreyle bilincini kaybetmeye bilinci açıldıktan

sonra ateş, terleme, idrar renginde koyulaşma hikayesi veriyordu. Özgeçmişinde hastanın 3 aydır zayıflamak amacıyla içerisinde yeşil çay, limon kabuğu, kakule tohum, ebegömece, orange pekoe extreleri, toz hibiskus çiçeği, maltodextrin, kafein ve acesulfam bulunan bitkisel çayı kullandığı öğrenildi. Hasta, zayıflama çayını normal çay gibi demleyerek, günde 3 kez yemeklerden sonra ve her defasında iki çay bardağı içiyordu. Hasta bitkisel çayı kullanırken sürekli ishal olduğunu ifade diyordu. Fizik muayenede batında sağ üst kadranda hassasiyeti ve barsak seslerinde artış dışında özellik yoktu. Laboratuvar incelemelerinde HBsAg(-), AntiHBs(+), AntiHAV IgM(-), AntiHAV IgG(+), AntiHCV(-), AntiHIV(-), Gruber-Widal testi, Wright testi, Anti-CMV IgM, AntiToxo IgM, AntiRubella IgM, EBV VCA IgM, ANA, AMA ve AntiSM değerleri negatif olarak bulundu. ALT: 5620 U/L, AST:1842 U/L, ALP: 244 U/L ve LDH:1051 U/L olup diğer laboratuvar değerleri normal sınırlardaydı. Ultrasonografide karaciğer parankim ekosu artmış olarak görüldü. Hasta toksik akut hepatit olarak değerlendirilerek semptomatik tedavi verildi. Bir hafta sonra klinik ve laboratuvar bulguları düzelen hastaya, zayıflama çayını kullanmaması önerilerek şifayla taburcu edildi. Hastanınbirinci hafta, ikinci hafta ve dört hafta sonraki kontrollerinde herhangi bir yakınması olmadı.

Tartışma

Klasik tedavi amaçlı ilaçlar, vitaminler, alkol, kokain, ekstazi, mantar, endüstriyel kimyasal ilaçların yanı sıra özellikle son yıllarda şifalı

*Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji A.D Şanlıurfa.

** Tokat State Hospital, Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Tokat, TURKEY.

Yazışma Adresi: Yrd. Doç. Dr. Hasan Karsen

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi

Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik mikrobiyoloji A.D.

Şanlıurfa.

E-mail: hasankarsen@hotmail.com

bitkilerin bazılarının da karaciğerde toksik akut hepatite neden olabileceği belirtilmiştir(2). Bunun da nedeni karaciğerin birçok ilaç veya kimyasal ajanın metabolizması için temel organ olmasıdır. Ayrıca aynı kimyasal ajan ya da ilaç farklı kişilerde farklı yan etkilerle karşımıza çıkabilir(3). Bazı olgularda toksik hepatit semptomları ajana maruziyetten aylar sonra ortaya çıkarken; bazı olgularda ise toksine maruziyetten sonra saatler veya günler içinde toksik hepatit gelişir. Sıklıkla toksik hepatit semptomları toksine maruziyetin ortadan kalkması ile düzelir. Fakat toksik hepatit sürekli karaciğer hasarına, sonuç olarak karaciğer dokusunda geri dönüşsüz skarlaşma ve karaciğer yetmezliğine de neden olabilir. Toksik hepatit, akut hepatitlerin yaklaşık %10'unu, fulminan hepatitlerin %10-20'sini oluştururken kronik hepatit ve sirozun ancak %1'inden sorumludur(4). Bitkisel ilaçlar diğer ilaçlarla birlikte alındıklarında yalnız başlarına alınmalarına göre daha ciddi yan etkilere neden olabilirler. Karaciğere zarar verebilen bitkisel ilaçlardan bazıları; kaskara, şapıral, karakafes otu, kava, ma-huangdur. Meryemana dikenini ve aloe vera gibi bazı bitkilerin karaciğerde iyileşmeye yardımcı olduğu bilinmektedir. Literatürde, karaciğer hastalıkları dahil birçok hastalığa iyi geldiği düşüncesiyle yaygın olarak kullanılan aloe vera bitkisine bağlı ciddi toksik hepatit gelişen beş olgu bildirilmiştir(5,6). Beş olgunun üçü Yang HN ve arkadaşları tarafından sunulmuştur ve aloe veranın hepatotoksik bir ajan olarak kabul edilebileceğini bildirmişlerdir(7). Bizim olgumuzdaki akut hepatit tablosunun bitkisel çayın içinde bulunan bazı kimyasal maddelere bağlı olduğu düşünülmüştür. Hastada akut hepatit yapabilecek diğer olası nedenlerin hepsi araştırılmış ve başka sebep bulunamamıştır. Hastada da son dönemde kullanılan zayıflama çayı dışında risk oluşturabilecek bir faktör saptanamamıştır. Ayrıca birçok aktif bileşik içeren bu çayın hangi komponent ya da hangi bileşiklerinin olası hepatotoksik etki gösterdiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Hastanın kullandığı çayın propektüsünde karaciğer enzim yüksekliğiyle ilgili bir bilgiye rastlanmadı. Olgunun kullandığı çayın içinde bulunan orange pekoe adlı madde yüzyıllardır bilinen ve çay yaprağının üst kısmından elde edilen kaliteli bir siyah çay çeşididir. Çay fidanının en tepesindeki taze iki yaprağından elde edilen çay pekoe olarak sınıflandırılmaktadır. Diğer yapraklardan ise daha düşük kalitedeki çay üretilmektedir. Zayıflama çayının içindeki bir diğer komponent olan kakule tohumları, % 4'e varan oranda uçucu yağ ile terpinilasetat, sineol, limonen, sabinen ve pinen

adlı maddeleri içerir. Bu tohumlar hoş kokuları nedeniyle, öğütülmeden aynen ya da öğütülüp toz haline getirilerek bazı yemek, ekmekek, kurabiye, bisküvi, turşu, likör ve şaraplara katılır. Yakınoğu ülkelerinde kahveye eklenip "kakule kahvesi" yapılarak içilir. Ayrıca parfüm endüstrisinde de kullanılır. Acesülfam-K ise 1988'den beri kullanılan düşük kalorili bir tatlandırıcıdır. Hastanın kullandığı çayın içindeki ajanlar yararlı etkileriyle bilinmelerine rağmen konsantrasyonları ve hangi oranda tüketildikleri tam olarak bilinmediği için karaciğerde toksik dozlarda birikebilir. Toksik hepatitlerin tanısında klinik ve laboratuvar bulguların yanı sıra, diğer karaciğer lezyonlarını ayırt edebilmek amacıyla karaciğer biyopsisinden de faydalanılmaktadır. Doğru tanı için klinikopatolojik korelasyon gerekir. Bizim olgumuzda hastaya karaciğer biyopsisi yapılmamıştır; fakat bitkisel çayın kullanımıyla karaciğer hasarı oluşumu arasında geçen sürenin bir hafta – üç ay arasında olması ve çayı bıraktıktan sonra laboratuvar bulgularının gerilemesi kriterlerine dayanarak olgumuzda toksik hepatit düşünülmüştür(8,9). Yang HN ve arkadaşlarının bildirdiği aloe vera kullanımına bağlı hepatotoksisite gelişen üç olgunun da karaciğer fonksiyon testleri oral aloe vera alımını kestikten sonra normal seviyelere inmiştir(7). Literatürde akut karaciğer yetmezlikli olguların %10-20 kadarında etyolojik faktör saptanamadığı bilinmektedir. Toksik hepatitler klinik olarak karaciğer disfonksiyonu ile giden pek çok hastalık ile karışabilir. Hepatit tablosundan tümöre kadar değişen spektrumda karşımıza çıkabilir(10). Ancak bitkisel çay kullanan olgularda karaciğer fonksiyon testlerinde bozulma görülmesi durumunda, ayırıcı tanıda toksik hepatitin de akla gelmesi ve hemen kullanımının kesilmesi gerekmektedir.

Acute Hepatitis Due To Use of Herbal Tea to Lose Weight: A Case Report

Abstract

Acute hepatitis, is the inflammation of the liver and necrosis of the liver cell. Many different causes such as viruses, drugs, alcohol, metabolic diseases, toxins, infectious diseases, ischemia and autoimmunity may lead to acute hepatitis. In recent years, as considered to have benefits for many diseases and slimming, herbal preparations and slimming tea consumption is increased. There is no sufficient information about the side effects of these products which contain many biologically active compounds. We presented a rare case who developed acute hepatitis due to use of herbal tea to lose weight.

Key words: *Acute hepatitis, toxic hepatitis, slimming tea*

Kaynaklar

1. Tabak F. Akut Hepatitler. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Hepato-Bilier Sistem ve Pankreas Hastalıkları Sempozyum Dizisi 2002; 28:43-55.
2. Shad JA, Chinn CG, Brann OS. Acute hepatitis after ingestion of herbs. South Med J 1999; 92: 1095-1097.
3. Eren M, Temizel İ, Koçak N. İlaça bağlı hepatotoksisite. Çocuk Sağlığı ve Hast. Derg 2004; 47:222–227.
4. Goodman Z, Ihsak K. Medical diseases of the liver. In (editors) Silverberg's Principles and practice of Surgical Pathology and Cytopathology. 4th ed. Elsevier: Churchill Livingstone; pp 1475–1500. 2006.
5. Rabe C, Musch A, Schirmacher P, et al. Acute hepatitis induced by an Aloe vera preparation: A case report. World J Gastroenterol 2005; 11: 303-304.
6. Tekin F, Şahin OZ, Karasu Z, Nart D, Özütemiz Ö, Ersöz G, et al. Aloe veraya bağlı ciddi toksik hepatit: Olgu sunumu. Akademik Gastroenterol. Derg 2006; 5(2):134-136
7. Yang HN, Kim DJ, Kim YM, Kim BH, Kyoung Min Sohn KM, Choi MJ, et al. Aloe-induced Toxic Hepatitis. J Korean Med Sci, 2010; 25(3):492-495.
8. Lucena MI, Cortes MG, Cueto R, Duran L, Andrade RJ. Assessment of drug induced liver injury in clinical practice. Fundam Clin Pharmacol 2008; 22:141-158.
9. Broulac-Sage P, Balabaud C. Toxic and drug induced disorders of the liver. In Odze R, Goldblum J, Crawford J (edsitors) Surgical Pathology of the GI tract, Liver, Biliary tract and Pancreas. Philadelphia: Saunders, pp 833–861, 2004.
10. Arıcı S. Toksik Hepatit. Pamukkale Tıp Derg, 2008; 1(2):113-119.